

Nowe stanowiska rzadko spotykanych Dermestidae (Insecta: Coleoptera) w Polsce

New records of rare species of Dermestidae (Insecta: Coleoptera)
in Poland

Rafał RUTA¹, Bartłomiej PACUK², Paweł JAŁOSZYŃSKI³

¹Zakład Bioróżnorodności i Taksonomii Ewolucyjnej, Instytut Zoologiczny U. Wr.,
ul. Przybyszewskiego 63/77, 51-148 Wrocław; e-mail: scirtes@biol.uni.wroc.pl

²Zakład Ekologii Zwierząt, Instytut Ekologii i Ochrony Środowiska UMK, ul. Gagarina 9,
87-100 Toruń; e-mail: b.pacuk@doktorant.umk.pl

³Os. Wichrowe Wzg. 22/13, 61-678 Poznań; e-mail: scydmaenus@yahoo.com

ABSTRACT: New records of 13 rare species of Dermestidae are presented. *Attagenus punctatus* is new for the Pomeranian Lake District, *Anthrenus picturatus* new for Lower Silesia, *Reesa vespulae* is reported from the Masovian Lowland for the first time, and *Trogoderma angustum* is newly reported from the Kraków-Wieluń Upland.

KEY WORDS: Coleoptera, Dermestidae, new records, Poland.

Wstęp

W ostatnim dziesięcioleciu wykazano cztery gatunki Dermestidae nieznanne dotąd z Polski (RUTA i in. 2004; BUNALSKI, PRZEWOŻNY 2009) oraz opublikowano kilka prac faunistycznych poświęconych wyłącznie omawianej rodzinie (KADEJ 2005; RUTA i in. 2005; RUTA i in. 2006; MIŁKOWSKI, RUTA 2008). Mimo to rozszedlenie poszczególnych gatunków skórnikowatych w Polsce jest wciąż słabo poznane. W ciągu minionych pięciu lat odnaleźliśmy (BP – B. PACUK, PJ – P. JAŁOSZYŃSKI, RR – R. RUTA) szereg stanowisk gatunków rzadko wykazywanych z kraju, których dane przytaczamy poniżej.

Dziękujemy Dawidowi MARCZAKOWI (Kampinoski PN) za przekazanie danych dotyczących stanowiska *Reesa vespulae* (MILL.) w Izabelinie.

Wykaz gatunków

Dermestes bicolor FABRICIUS, 1781

- Nizina Wielkopolsko-Kujawska: Toruń - Bielany (CD37), IV 2009 – 1 ex., 28 IV 2009 – 1 ex., na ścianie budynku Wydziału Biologii i Nauk o Ziemi UMK, 17 VI 2010 – 1 ex., na półpiętrze nad Zakładem Ekologii Zwierząt UMK, w pajęczynie na oknie, leg. BP; Nowy Duninów (CD92), 12 VI 2009 – 1 ex. przy budynku mieszkalnym, pod kamieniem na trawniku, leg. BP.

Gatunek związany z gniazdami ptaków (BURAKOWSKI i in. 1986; KADEJ 2005). Na stanowisku w Toruniu zasiedla prawdopodobnie noclegowisko gołębi miejskich (*Columba livia* GMEL. f. *domestica*), znajdujące się na dachu budynku Wydziału Biologii i Nauk o Ziemi UMK. Na stanowisku w Nowym Duninowie jego obecność związana jest być może ze znajdującym się w pobliżu kurnikiem. Gatunek w Polsce dość rzadko spotykany, podawany z ośmiu krain (BURAKOWSKI i in. 1986; RUTA i in. 2005). Z Niziny Wielkopolsko-Kujawskiej znany dotychczas z czterech stanowisk (RUTA i in. 2005).

Trinodes hirtus (FABRICIUS, 1781)

- Pojezierze Pomorskie: Górka Klasztorna (XV40) ad Łobżenica, 8 VI 2007 – 1 ex. na starym dębie w parku przyklasztornym, leg. RR.
- Nizina Wielkopolsko-Kujawska: rez. „Borek” (XU68) ad Samostrzel, 20 VIII 2005 – 1 ex. (larwa) na starym dębie, obs. RR; Maniewo vic. (XU22) ad Poznań, poligon wojskowy, 25 VII 1999 – 1 larwa pod korą starego dębu, imago wyhodowane II 2000, leg. et cult. PJ.
- Wzgórza Trzebnickie: Bagno (XS28) ad Oborniki Śląskie, VIII 2008 – 1 ex., leg. RR.
- Dolny Śląsk: Wrocław - Świniary (XS37), 19 VI 2010 – 1 ex. w pajęczynie na starym dębie, leg. RR.

Gatunek od ponad 100 lat nie był wykazywany ze Wzgórz Trzebnickich (BURAKOWSKI i in. 1986).

Attagenus punctatus (SCOPOLI, 1772)

- Pojezierze Pomorskie: Bielinek nad Odrą (VU46), 28 VI 2010 – 1 larwa pod korą buka, imago wyhodowane 30 VII 2010, leg. et cult. RR.

Rzadko łowiony gatunek, znany z nielicznych stanowisk w kraju. Gatunek nowy dla Pojezierza Pomorskiego.

Attagenus smirnovi ZHANTIEV, 1973

– Nizina Wielkopolsko-Kujawska: Toruń - Os. Zieleniec (CD37), 12 IX 2008 – 1 ex. 28 IX 2008 – 1 ex., 11 X 2008 – 1 ex. w mieszkaniu, leg. BP; Toruń - Os. Dekerta (CD37), I Urząd Skarbowy, 10 VI 2010 – 1 ex. na parapecie klatki schodowej, leg. BP; Toruń - Os. Chrobrego (CD47), 5 VII 2010 – 4 exx., na parapecie klatki schodowej, 1 ex., na parapecie w mieszkaniu, 6 VII 2010 – 2 exx., 7 VII 2010 – 1 ex., 9 VII 2010 – 1 ex., 26 VII 2010 – 2 exx., 28 VII 2010 – 1 ex., 8 VIII 2010 – 1 ex., na parapecie klatki schodowej, leg. BP; Kępa Dzikowska ad Ciechocinek (CD56), 14 II 2010 – 1 ex. na skarpie nad Wisłą, w pajęczynie pod korą topoli *Populus* sp., leg. BP.

Gatunek niedawno wykazany z Polski (RUTA i in. 2004), spotykany w warunkach synantropijnych, głównie w dużych miastach. Z Niziny Wielkopolsko-Kujawskiej znany dotąd tylko z Poznania. Z terenu Polski nie wykazywany dotychczas w środowisku naturalnym.

Anthrenus olgae KALIK, 1946

– Nizina Wielkopolsko-Kujawska: Toruń - Bielany (CD37), pomieszczenia Zakładu Ekologii Zwierząt Wydziału Biologii i Nauk o Ziemi UMK, na parapetach: 11 III 2009 – 1 ex., 6 IV 2009 – 1 ex., 8 IV 2009 – 1 ex., 23 IV 2009 – 11 exx., 10 V 2009 – 7 exx., 14 V 2009 – 30 exx., 23 IV 2010 – 1 ex., 10 V 2010 – 22 exx., 11 V 2010 – 2 exx., 18 V 2010 – 11 exx., 20 V 2010 – 4 exx., 21 V 2010 – 7 exx., 24 V 2010 – 8 exx., 1 VI 2010 – 2 exx., 10 VI 2010 – 1 ex., 15 VI 2010 – 15 exx., 17 VI 2010 – 9 exx., 18 VI 2010 – 4 exx., 19 VI 2010 – 1 ex., leg. BP; Toruń - Os. Chrobrego (CD47), 4 VII 2010 – 1 ex., na parapecie w mieszkaniu, leg. BP.

– Wyżyna Krakowsko-Wieluńska: Ojców (DA16), „Hotel pod Kazimierzem”, 19 V 2006 – 8 exx., w budynku, leg. RR.

Gatunek spotykany w nieużytkowanych częściach budynków, zajmowanych przez gołębie, skąd imagines rozprzestrzeniają się na sąsiednie pomieszczenia (RUTA i in. 2006). Wyjaśnia to jego liczne występowanie na stanowisku Toruń - Bielany, gdyż na dachu budynku, bezpośrednio nad pomieszczeniami Zakładu Ekologii Zwierząt, znajduje się noclegowisko gołębi miejskich. Występował tam razem z *Dermestes bicolor* FABR., *Anthrenus polonicus* MROCK., oraz *Reesa vespulae* (MILL.).

Na Wyżynie Krakowsko-Wieluńskiej znany dotąd z Krakowa (MROCKOWSKI 1952), Prądnika Korzkiewskiego (PAWŁOWSKI i in. 1994) oraz Prądnika Ojcowskiego (KUBISZ, PAWŁOWSKI 1998). Z pozostałych części kraju

bardzo rzadko wykazywany, ostatnio znaleziony w Poznaniu (RUTA i in. 2006), nieznaną dotąd z innych stanowisk na Nizinie Wielkopolsko-Kujawskiej.

Anthrenus picturatus SOLSKY, 1876

– Śląsk Dolny: Wrocław, centrum miasta (XS46), przy budynku biblioteki Uniwersytetu Wrocławskiego, 15 V 2006 – 11 exx., 9 V 2010 – 10 exx., na kwitnącej tawule *Spiraea* sp., leg. RR.

Synantropijny gatunek znany w Polsce z kilku miejscowości, głównie dużych miast (Warszawa, Łódź, Kraków, Radom) (BURAKOWSKI i in. 1986; RUTA i in. 2006). Gatunek nowy dla Dolnego Śląska.

Anthrenus polonicus MROCZKOWSKI, 1951

– Nizina Wielkopolsko-Kujawska: Sieradz (CC41), 22 V 2010 – 4 exx., w mieszkaniu na parapecie, leg. BP; Nowy Duninów (CD92), 13 VI 2010 – 2 exx., na ścianie budynku, 10 VII 2010 – 1 ex., w pajęczynie, leg. BP; Toruń - Bielany (CD37), 15 VI 2010 – 1 ex., 18 VI 2010 – 3 exx., 29 VII 2010 – 1 ex., Zakład Ekologii Zwierząt UMK, na parapecie, leg. BP; Toruń - Os. Zieleniec (CD37), 2 VII 2010 – 1 ex., w mieszkaniu, na parapecie, leg. BP.

– Nizina Mazowiecka: Izabelin (DC89), budynek dyrekcji Kampinoskiego PN, 29 V 2010 – 1 ex., leg. RR, 28–30 V 2010 – 2 exx., leg. BP; Maszewo Duże (DD02) ad Płock, 12 VI 2010 – 1 ex., Sala Bankietowa „Złota Podkowa”, na parapecie, leg. BP.

– Podlasie: Sokółka (FE62), 4 VI 2010 – 9 exx., w mieszkaniu, na firankach i na parapecie, leg. BP, 4 VI 2010 – 1 ex., Urząd Miejski w Sokółce, na parapecie, leg. BP.

– Wyżyna Krakowsko-Wieluńska: Kraków (DA24), Planty, 18 V 2006 – 1 ex., leg. RR.

Znany ze wschodniej Polski, gdzie przebiega zachodnia granica występowania tego gatunku. Na stanowisku w Maszewie występował razem z *Anthrenus fuscus* OLIV. Koło (BURAKOWSKI i in. 1986) oraz podane wyżej Sieradz i Toruń są najdalej na zachód wysuniętymi znanymi stanowiskami tego gatunku w Polsce.

Ctesias serra (FABRICIUS, 1792)

– Pojezierze Pomorskie: rez. „Bocheńskie Błoto” (XV36) ad Sporysz, 26 VI 2005 – 1 ex., leg. A. GAWROŃSKI et RR; Laski ad Górzycy (VU71), 1 IX 2009 – 1 larwa pod korą dębu, leg. PJ.

- Nizina Wielkopolsko-Kujawska: Lusowo (XU11) ad Poznań, 9 V 1999 – kilkanaście larw pod korą przydrożnej wierzby, obs. PJ; Krajkowo (XT38) ad Mosina, 29 III 2010 – 1 larwa pod korą starego dębu, imago wyhodowane IV 2010, leg. et cult. PJ; Rogalin (XT38), 25 V 2010 – 2 larwy pod korą dębu, leg. PJ.
  - Nizina Mazowiecka: Kampinoski PN, okolice osady Pociecha (DC89), Obszar Ochrony Ścisłej „Sieraków”, 29 V 2010 – 1 ex. (martwy) pod korą sosny, leg. RR.
  - Śląsk Dolny: Wrocław - Rędzin (XS37), 22 VI 2010 – 1 ex. na starym dębie, leg. RR.
- Gatunek znany z rozproszonych stanowisk w całym kraju; ze względu na skryty tryb życia częściej obserwowany w stadium larwalnym.

Globicornis marginata (PAYKULL, 1798)

- Pojezierze Pomorskie: Stara Rudnica (VU45) ad Cedynia, 29 IV 2010 – 1 ex. na świeżo ściętym pniu topoli czarnej, leg. PJ.
  - Nizina Wielkopolsko-Kujawska: Promno (XU51) ad Poznań, 16 I 1999 – 1 larwa, imago wyhodowane IV 1999, leg. et cult. PJ.
- Najczęstszy krajowy przedstawiciel rodzaju, choć znany z rozproszonych stanowisk.

Globicornis nigripes (FABRICIUS, 1792)

- Nizina Wielkopolsko-Kujawska: Promno (XU51) ad Poznań, 14 VI 2001 – 4 exx., leg. PJ; Poznań, park miejski Cytadela (XU30/31), 20 V 1994 – 1 ex., leg. PJ; Milicz (XT51), 26 VI 2010 – 1 ex. na kwiatostanie *Apiaceae*, leg. RR; Rogalin ad Poznań (XT38), 25 V 2010 – 1 ex. pod korą dębu, leg. PJ.
- Rzadki gatunek, spotykany lokalnie.

Reesa vespulae (MILLIRON, 1939)

- Nizina Wielkopolsko-Kujawska: Toruń - Bielany (CD37), 21 X 2008 – 29 VII 2010 – 67 exx., w pomieszczeniach Zakładu Ekologii Zwierząt (47 exx.), Zakładu Biologii Komórki (7 exx.), Zakładu Zoologii Kręgowców (2 exx.), Zakładu Fizjologii i Biologii Molekularnej Roślin (1 ex.) oraz na schodach głównych budynku C (10 exx.) Wydziału Biologii i Nauk o Ziemi UMK, leg. BP.
- Nizina Mazowiecka: Izabelin (DC89), budynek Dyrekcji Kampinoskiego PN, na parapecie, 12 V 2010 – 1 ex., leg. D. PEŁOWSKA-MARCZAK, coll. M. KADEJ.

Gatunek niedawno wykazany z Poznania jako nowy dla fauny Polski (BUNALSKI, PRZEWOŻNY 2009). Chrząszcz nowy dla Niziny Mazowieckiej.

Na stanowisku w Toruniu większość chrząszczy (62 exx.) została stwierdzona między 8 V 2010 a 19 VI 2010, przy czym żywe osobniki spotykane były między 8 V 2010 a 17 VI 2010. Wyhodowano też imago 25 VI 2010 z poczwarki zebranej 15 VI 2010. Ogółem zebrano 55 exx. imagines (21 exx. żywych i 34 exx. martwe), 7 larw i 5 poczwarek. Większość osobników stwierdzono na parapetach lub podłodze w pobliżu okien (44 exx.), pozostałe (23 exx.) w przechowywanych zbiorach entomologicznych lub ich bezpośrednim sąsiedztwie. Znajdowany razem z *Anthrenus olgae* KAL., *Anthrenus polonicus* MROZK. oraz *Trogoderma glabrum* (HERBST).

Trogoderma angustum (SOLIER, 1849)

– Wyżyna Krakowsko-Wieluńska: Kraków (DA24), Planty, 18 V 2006 – 1 ex. na kwitającym krzewie, leg. RR.

Gatunek nowy dla Wyżyny Krakowsko-Wieluńskiej.

Trogoderma glabrum (HERBST, 1783)

– Nizina Wielkopolsko-Kujawska: Toruń - Bielany (CD37), 24 V 2010 – 1 ex., 1 VI 2010 – 1 ex., 8 VI 2010 – 1 ex., Wydział Biologii i Nauk o Ziemi UMK, budynek C, schody główne, II piętro, na parapecie, leg. BP.

– Podlasie: Szostaki (EE90), 17 VI 2010 – 1 ex., leg. RR.

– Beskid Wschodni: Tyrawa Wołoska (EV99), 20 VI 2008 – 1 ex., leg. RR.

W Polsce występuje na obszarze całego kraju, spotykany jednak dość rzadko i pojedynczo. Od ponad 80 lat nie wykazywany z Beskidu Wschodniego (BURAKOWSKI i in. 1986).

SUMMARY

New distributional records of 13 species of rare Dermestidae are presented. The following species are newly recorded from particular regions: *Attagenus punctatus* from the Pomeranian Lake District, *Anthrenus picturatus* from Lower Silesia, *Trogoderma angustum* from the Kraków-Wieluń Upland. *Reesa vespulae*, a species reported from Poland for the first time in 2009, is newly recorded from the Masovian Lowland and another locality within the Wielkopolska-Kujawy Lowland. Occurrence of *Trinodes hirtus* in the Trzebnickie Hills and *Trogoderma glabrum* in the Eastern Beskidy Mts. is supported with new findings.

PIŚMIENNICTWO

- BUNALSKI M., PRZEWOŻNY M. 2009: First record of *Reesa vespulae* (MILLIRON, 1939) (Coleoptera, Dermestidae), an introduced species of dermestid beetle in Poland. Pol. Journ. Ent., **78**: 341-345
- BURAKOWSKI B., MROCZKOWSKI M., STEFAŃSKA J. 1986: Chrzążcze Coleoptera: Dermestoidea, Bostrichoidea, Cleroidea i Lymexyloidea. Kat. Fauny Pol., Warszawa, XXIII, **11**: 1-243.
- KADEJ M. 2005: Dane o występowaniu przedstawicieli Dermestidae (Coleoptera) w Polsce. Wiad. entomol., **24** (1): 21-31.
- KUBISZ D., PAWŁOWSKI J. 1998: Suplement do znajomości chrząszczy (Coleoptera) Ojcowskiego Parku Narodowego i jego otuliny (w 145 rocznicę rozpoczęcia inwentaryzacji faunistycznej w Ojcowie). Prądnik. Prace Muz. Szafera, **11-12**: 193-323.
- MILKOWSKI M., RUTA R. 2008: Skórnikowate (Coleoptera: Dermestidae) okolic Radomia. Wiad. entomol., **27** (1): 9-15.
- MROCZKOWSKI M. 1952: Contribution to the knowledge of the Dermestidae with description of a new species and a new subspecies (Coleoptera). Ann. zool. Mus. Pol., **15** (3): 25-32.
- PAWŁOWSKI J., MAZUR M., MEYNARSKI J. K., STEBNICKA Z., SZEPTYCKI A., SZYMCZAKOWSKI W. 1994: Chrzążcze (Coleoptera) Ojcowskiego Parku Narodowego i terenów ościennych. Ojcowski Park Narodowy. Prace i Materiały Muzeum im. Prof. Władysława Szafera, Ojców. 248 ss.
- RUTA R., KONWERSKI SZ., KADEJ M., HERRMANN A., LASOŃ A. 2004: Three dermestid beetles' species (Coleoptera: Dermestidae) new to the Polish fauna and remarks on dermestids introduced to Poland. Pol. Journ. Ent., **73**: 307-314.
- RUTA R., KONWERSKI SZ., KRÓLIK R., LASOŃ A., MILKOWSKI M. 2005: Nowe stanowiska skórnikowatych (Coleoptera: Dermestidae) w Polsce. Część I. Dermestinae, Trinodinae i Attageninae. Wiad. entomol., **24** (4): 213-218.
- RUTA R., KONWERSKI SZ., KRÓLIK R., LASOŃ A., MILKOWSKI M. 2006. Nowe stanowiska skórnikowatych (Coleoptera: Dermestidae) w Polsce. Część II. Megatominiae. Wiad. entomol., **25** (1): 21-28.

RECENZJE – REVIEWS

KŘISTEK J. 2010: Housenice smrkových pilatek a hřebenuli. Larvae of sawflies and conifer sawflies feeding on Norway spruce. Vydalo Nakladatelství a Vydatelství Lesnická Práce, s.r.o. Kostelec nad Černými Lesy. 72 ss. ISBN 978-80-87154-61-8.

Ukazało się opracowanie o charakterze kompendium dotyczące morfologii larw trzech gatunków borecznikowatych (Hymenoptera: Diprionidae) i 19 gatunków pilarzowatych (Hymenoptera: Tenthredinidae) żerujących na świerku pospolitym *Picea abies* (L.) KARST. w Czechach. Wśród tych gatunków, jeden został wcześniej opisany jako nowy dla nauki – *Pristiphora pseudodecipiens* BENEŠ et KŘISTEK, 1976, 5 wykazano po raz pierwszy w Czechach, a dla 3 gatunków: *Pristiphora compressa* (HARTIG, 1937), *P. decipens* (ENSLIN, 1916) i *P. gerula* (KONOW, 1904) podano brakujące opisy larw (KŘISTEK 1973). Cechy larw posłużyły do napisania praktycznego klucza do oznaczania larw (Field guide) zamieszczonego przy końcu opracowania. Z rozpatrywanych gatunków tylko zawodnica świerkowa – *Pristiphora abietina* (CHRIST, 1791) powoduje okresowe i długotrwałe gradacje, podczas gdy *Pikonema scutellata* (HARTIG, 1837) i *P. montana* (ZADDACH, 1882) wywołują temporalne gradacje. Pozostałe gatunki występują mniej lub bardziej licznie, a nawet rzadko. Dlatego znajomość morfologii larw jest przydatna m.in. do celów prognozy owadów żerujących na igłach świerka, tym bardziej, że identyfikacja larw jest trudna, a opisy w literaturze często są lakoniczne lub błędne. Zamieszczone opisy umożliwiają poprawne oznaczenie larw. Opisy wspomnianych larw dokonano w oparciu o bardzo bogaty materiał hodowlany w postaci 20 tys. okazów. Ponadto dane dotyczące identyfikacji larw poszczególnych gatunków skonfrontowano z opisami zawartymi w literaturze.

Korzystanie z publikacji ułatwia dwujęzyczny tekst – w języku czeskim i angielskim oraz bardzo dokładne 52 ryciny, które wykonał Autor w ciągu kilkudziesięciu lat badań. Przy końcu opracowania zestawiono literaturę (19 poz. bibl.).

Publikacja jest starannie przygotowana, wydrukowana na kredowym papierze. Można ją polecić nie tylko specjalistom, ale także studentom kierunków przyrodniczych oraz praktykom w zakresie ochrony lasu.

Małgorzata SKRZYPCZYŃSKA, Kat. Entomol. Leśnej UR, Kraków